

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 23 maj 2019

Mål nr

T 5108-18

PARTER

Klagande

RVV

Motpart

Aktiebolaget Storstockholms Lokaltrafik, 556013-0683

Lindhagensgatan 100

105 73 Stockholm

Ombud: Advokat MH

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2018-09-28 i mål FT 2006-18

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RVV har yrkat att käromålet ogillas.

Aktiebolaget Storstockholms Lokaltrafik (SL) har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL**Frågan i målet**

1. I målet är fråga om en resenärs avsaknad av biljett kan anses ursäktlig i den mening som avses i 2 § lagen (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik.

Bakgrund

2. SL yrkade vid tingsrätten att RVV skulle förpliktas att betala 1 560 kr jämte ränta och rättegångskostnader. Som grund för talan angavs att RVV hade rest med tunnelbana i Stockholm utan giltig biljett och att han därför var skyldig att betala tilläggsavgift enligt lagen om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik.

3. RVV bestred käromålet men godtog de yrkade beloppen och sättet att beräkna ränta som i och för sig skäliga.

4. I målet var ostridigt att RVV vid den aktuella resan saknade giltig biljett i och med att det s.k. accesskort som han hade använt för att passera spärrarna till tunnelbanan hade ett alltför lågt saldo. Enligt RVV hade han inte varit medveten om detta och spärrarna hade, trots det låga saldot, öppnat sig

när han scannade kortet. Han gjorde därför i målet gällande att avsaknaden av giltig biljett hade varit ursäktlig och att någon tilläggsavgift inte skulle utgå.

5. Tingsrätten ansåg att avsaknaden av giltig biljett var ursäktlig och ogillade SL:s talan. Hovrätten har gjort den motsatta bedömningen och bifallit talan i dess helhet.

Rättsliga utgångspunkter

6. Av 1 § lagen om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik följer att den som driver kollektiv persontrafik under vissa förutsättningar får ta ut tilläggsavgifter av resande som inte kan förete giltig biljett. Som framgår av 2 § får dock någon tilläggsavgift inte tas ut om avsaknaden av giltig biljett får anses vara ursäktlig med hänsyn till den resandes ålder, sjukdom, bristande kännedom om lokala förhållanden eller annan omständighet.

7. I lagens förarbeten konstateras att skyldigheten att inneha och bevara färdbevis under resan måste anses vara allmänt vedertagen. Det sägs vidare att skäl som kan anföras av envar, t.ex. att färdbiljetten har tappats, inte bör anses som en godtagbar ursäkt. Inte heller en uppgift om att resenären har misstagit sig på färdmålet och löst biljett till lägre avgift bör accepteras som tillfredsställande förklaring, eftersom det normalt bör åligga resenären att försäkra sig om biljettavgiftens storlek innan han eller hon påbörjar resan. Undantag kan dock vara motiverade när det är fråga om utlänningar eller besökande på orten som saknar kännedom om det biljettsystem som tillämpas i lokaltrafiken där. Vidare bör, enligt förarbetena, någon tilläggsavgift inte avkrävas barn under 15 år som inte har sällskap med vårdnadshavare. En annan grupp, mot vilken utkrävandet av tilläggsavgift skulle te sig stötande, är sådana gamla eller sjuka människor som kan ha svårt att uppfatta vilka avgifter eller taxebestämmelser som gäller. (Se prop. 1976/77:11 s. 14.)

8. Som framgår av lagtexten kan även andra omständigheter än de som omnämns särskilt i förarbetena utgöra giltig ursäkt. Det bör dock i så fall vara fråga om situationer där det skulle framstå som klart oskäligt att ta ut en tilläggsavgift, t.ex. om trafikföretagens system för tillhandahållande av biljetter inte fungerar på grund av tekniska brister.

9. Vad som nu har sagts innebär att det ligger på den resenär som använder kollektiv persontrafik att se till att han eller hon har en giltig biljett. Enbart under speciella omständigheter kan avsaknaden av biljett anses ursäktlig.

10. Sedan lagen om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik kom till har den tekniska utvecklingen förändrat formerna för tillhandahållande och kontroll av biljetter i kollektivtrafiken. Biljetterna utgörs numera ofta av kort som laddas elektroniskt. Den manuella kontrollen har inte sällan ersatts av spärrar som öppnar sig automatiskt när resenären scannar sitt kort. System av detta slag har uppenbarligen fördelar för både trafikföretag och resenärer. Det förhållandet att systemen har förändrats är emellertid inte ägnat att befria resenären från ansvaret för att i förväg se till att han eller hon har en giltig biljett. Resenären har inte rätt att förlita sig på att systemen i alla lägen säger ifrån om han eller hon saknar giltig biljett.

Bedömningen i detta fall

11. Det är ostridigt att RVV passerade tunnelbanespärrarna utan att inneha en giltig biljett. Han har uppgett att detta berodde på att han trodde att han hade ett tillräckligt saldo på accesskortet och på att spärrarna öppnade sig när han scannade kortet. Dessa uppgifter får i och för sig godtas. Det är emellertid resenärens eget ansvar att se till att han eller hon har biljett (se p. 9). RVV var därmed skyldig att se till att han hade tillräckligt saldo på kortet. Det har inte framkommit annat än att han hade möjlighet att kontrollera saldot. Enbart det förhållandet att spärrarna – som får anses utgöra en del av SL:s kontrollsystem

– släppte igenom honom befriade honom inte från detta ansvar (se p. 10).
Avsaknaden av biljett var därmed inte ursäktlig.

12. RVV är därför skyldig att betala tilläggsavgift.

Rättegångskostnader

13. Vid denna utgång ska RVV också ersätta SL för rättegångskostnader. Eftersom han har vitsordat skäligheten av dessa kostnader, ska de yrkade beloppen dömas ut.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Ann-Christine Lindeblad,
Agneta Bäcklund, Sten Andersson (referent) och Stefan Reimer
Föredragande justitiesekreterare: Lina Nestor